

BOOK REVIEW

Published 8 October 2021

Fugleatlas

de danske ynglefugles udbredelse 2014–2017

Jonas Waldenström Zoonotic Ecology and Epidemiology, Faculty of Health and Life Sciences, Linnaeus University, 391 82 Kalmar, Sweden
jonas.waldenstrom@lnu.se

Vikstrøm T & Moshøj CM (eds). 2020. *Fugleatlas: de danske ynglefugles udbredelse 2014–2017*. Dansk Ornitologisk Forening & Lindhardt og Ringhof. 839 pages. ISBN 978-8-7119-0109-0.

I SLUTET AV FÖRRA ÅRET kom ett rejält boksläpp i form av en ny fågelatlas för Danmark, vårt kära grannland i väster. Detta är den tredje danska fågelatlasen i ordningen och ansluter till de tidigare från 1971–1974 och 1993–1996. De tre landsomfattande inventeringarna möjliggör fantastiska jämförelser, så att man kan följa utbredningsområdenas kontraktioner och expansioner över hela 60 år. Detta är i sig en anledning att fördjupa sig i boken, men för svenska ornitologer är naturligtvis närheten till Sverige den främsta orsaken att utöka beståndet i bokhyllan. Den danska fågelatlasen öppnar ett fönster mot förändringar som redan sker, eller kommer att ske, i delar av vårt land.

För att ta några konkreta exempel: trädgårdsträdskrypare och svarthakad buskskvätta är två arter som på senare år fått fotfäste i de sydvästligaste delarna av Sverige. I Danmark har både arterna expanderat under längre tid, exempelvis fanns trädgårdsträdskrypare i 39 av de inventerade rutorna 1971–1974, för att 1993–1996 återfinnas i 219 rutor och idag i hela 540 rutor. Motsvarande siffror för svarthakad buskskvätta är 7, 18 och 246 rutor. Med tanke på dessa mönster kan vi förvänta

oss en allt snabbare expansion av dessa arter i lämpliga områden i södra Sverige. För svarthakad buskskvätta

Citation: Waldenström J. 2021. Recension av "Fugleatlas: de danske ynglefugles udbredelse 2014–2017" (Vikstrøm T & Moshøj CM, redaktörer, 2020). [Review of "Fugleatlas: de danske ynglefugles udbredelse 2014–2017" (Vikstrøm T & Moshøj CM, eds, 2020).] *Ornis Svecica* 31: 123–124. <https://doi.org/10.34080/os.v31.23538>. Copyright: © 2021 the author(s). This is an open access article distributed under the CC BY 4.0 license, which allows unrestricted use and redistribution, provided that the original author(s) and source are credited.

är den fasen i det närmaste exponentiell, vilket Reino Andersson (2019) skrivit om här i *Ornis Svecica*. Även för grupper av vanligare arter är likheterna med södra Sverige stora. Kraftiga ökningarna ses hos många rovfågelarter, som röd glada och havsörn, och för många änder, gäss och svanar, inte minst grågås.

Andra trender bjuder på en mer ledsam läsning. För tofslärka och fältpiplärka har tidigare stora utbredningar krympt till vardera en ruta och deras framtid i Danmark är starkt hotad. Kräftgång går även minervugglan, vars utbredning minskat med 79% sedan senaste atlasen och vars population uppskattas till endast 30 par. Dessa exempel är del av en generell trend, där minskningar ses för fåglar som förekommer i naturliga eller extensivt brukade ängsmarker och hedmarker i jordbrukslandskapet. Detsamma gäller för vadare med höga krav på häckningsbiotop – som kärrensna, brushane, eller rödspov – medan de med lägre krav minskar i en långsammare takt, eller i vissa fall ökar. Även detta känns igen från ett svenskt perspektiv.

Den grundläggande metodiken har varit densamma i de tre böckerna. Landet har delats in i rutor i vilka misstänkt, trolig eller säker häckning av olika fågelarter noterats av frivilliga ornitologer. Det är ett enormt fältarbete och att organisera och mobilisera dessa frivilliga från start till mål måste ha krävt både målmedvetenhet och uthållighet. Hatten av för alla som medverkat! Intressant nog finns hela dokumentationen som använts vid inventeringen bilagd som appendix.

Förutom utbredningskartorna och förändringarna över tid presenteras för många arter även täthetsskatt-

ningar. I vissa fall är det konkreta uppskattningar av antalet par, i andra fall kartmaterial baserat på inventeringar där man använt så kallad *distance sampling*, där man förutom vilka fåglar man ser under en rutt också noterar avståndet mellan observatören och fågeln. Detta ger möjligheter att beräkna täthet både under häckningstid och under vintern och är ett bra exempel på möjligheterna att lägga till saker till en befintlig metodik. Boken har också ett antal inledande kapitel som analyserar förändringarna ur olika perspektiv som habitat, flyttningsstrategier, taxonomi med mera. För den som inte hänger med i danskan finns också alltid engelska sammanfattningar. Därtill är många av fotografierna av högsta klass.

Sammantaget är detta ytterligare en i raden av mycket goda fågelatlaser som kommit på senare år. Det finns mycket att inspireras och fascinerats över i den här boken. Om man till exempel tänker saker som "undrar om inte vakteln har ökat på sistone" (ja det har den) eller "mindre strandpiparen måste ha minskat" (nej, den har ökat) så kan man hitta ledtrådar i denna tegelsten till bok. Och så får man lära sig vem som är *natravn* och *toppet skallesluger*!

Referenser

Andersson R. 2019. Populationsutveckling hos svarthakad buskskvätta *Saxicola rubicola* under expansionens inledningsskede i Västsverige. *Ornis Svecica* 29: 26–36. <https://doi.org/10.34080/os.v29.19555>

Facsimile image reprinted from the from the publisher DOF ©

Ornis Svecica (ISSN 2003-2633) is an open access, peer-reviewed scientific journal published in English and Swedish by **BirdLife Sweden**. It covers all aspects of ornithology, and welcomes contributions from scientists as well as non-professional ornithologists. Accepted articles are published at no charge to the authors. Read papers or make a submission at os.birdlife.se.

Ornis Svecica (ISSN 2003-2633) är en fritt tillgänglig granskad vetenskaplig tidskrift som ges ut på svenska och engelska av **BirdLife Sverige**. Den täcker ornitologins alla områden och välkomnar bidrag från såväl forskare som icke-professionella ornitologer. Accepterade uppsatser publiceras utan kostnad för författarna. Läs uppsatser eller skicka in ditt bidrag på os.birdlife.se.